

Briselē, 22.7.2014.
COM(2014) 477 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Ceļā uz integrētu pieeju Eiropas kultūras mantojumam

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Ceļā uz integrētu pieeju Eiropas kultūras mantojumam

1. IEVADS. KULTŪRAS MANTOJUMS ES DARBA KĀRTĪBĀ

1.1. Visu bagātība un visu atbildība

Eiropas kultūras mantojums — gan materiālais, gan nemateriālais — ir mūsu kopīga bagātība, mūsu mantojums, ko esam saņēmuši no iepriekšējām eiropiešu paaudzēm un nodosim nākamajām. Tā ir neaizstājama zināšanu krātuve un vērtīgs avots ekonomikas izaugsmei, nodarbinātībai un sociālajai kohēzijai. Šis mantojums bagātina simtiem miljonu cilvēku personīgās dzīves, ir domātāju un mākslinieku iedvesmas avots un mūsu kultūras un radošo nozaru dzinējspēks. Mūsu kultūras mantojums un veids, kā mēs to saglabājam un lietderīgi izmantojam, ir galvenais faktors, kas jāņem vērā, definējot Eiropas vietu pasaulē un tās pievilcību kā vietai, kurā dzīvot un strādāt un kuru apmeklēt.

Kultūras mantojums ir kopīgs resurss un kopīga vērtība. Tāpat kā citām šādām vērtībām, arī tam var kaitēt pārmērīga noplicināšana un nepietiekams finansējums, kas var izraisīt nevērību, pagrimumu un dažkārt pat aizmirstību. Tādēļ rūpes par mūsu mantojumu ir mūsu kopīga atbildība. Kaut arī šā mantojuma aizsardzība galvenokārt ir valsts, reģionālo un vietējo iestāžu kompetencē, arī Eiropas Savienībai ir savs vārds sakāms, atbilstoši ES līgumiem un ievērojot subsidiaritātes principu.

Līguma par Eiropas Savienību preambulā ir teikts, ka līgumslēdzējas puses darbojas, “iedvesmojoties no Eiropas kultūras, reliģijas un humānisma mantojuma”. 3. panta 3. punkts paredz, ka ES “nodrošina Eiropas kultūras mantojuma aizsardzību un sekmēšanu”. Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 167. pantā ir teikts: “Savienība veicina dalībvalstu kultūru uzplaukumu, respektējot to nacionālās un reģionālās atšķirības un vienlaikus pievēršot uzmanību kopīgajam kultūras mantojumam”. LESD arī atzītas šā mantojuma īpatnības, kas jāņem vērā, saglabājot kultūras daudzveidību, un nepieciešamība nodrošināt tā aizsardzību vienotajā tirgū¹.

Pēc Eiropas darba kārtības kultūrai² pieņemšanas 2007. gadā jautājums par mantojumu ir prioritārs Padomes darba plānos kultūras jomā, un sadarbība Eiropas līmenī tiek veicināta ar atvērto koordinācijas metodi³. Politiskā ieinteresētība ES līmenī pakāpeniski palielinās — kultūras un mantojuma jomā iesaistītās personas nesen uzsvēra Deklarācijā “Jauns vēstījums

¹ Ar LESD 36. pantu atļauts noteikt importa, eksporta vai tranzīta aizliegumus vai ierobežojumus, kas pamatojas uz nacionālu mākslas, vēstures vai arheoloģijas bagātību aizsardzības apsvērumiem. Padomes Direktīva 93/7/EEK par no dalībvalsts teritorijas nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanu tika pieņemta saskaņā ar LESD 114. pantu, lai varētu nodrošināt to kultūras priekšmetu atgriešanu, kas atzīti par nacionālu bagātību LESD 36. panta izpratnē. Pieņemot Direktīvu 2014/60/ES, minētā direktīva ir pieņemta pārstrādātā redakcijā. Padomes Regulā (EK) Nr. 116/2009 par kultūras priekšmetu izvešanu paredzēti noteikumi, ar ko pie Savienības ārējām robežām nodrošina vienotus kontroles pasākumus kultūras priekšmetu izvešanai. LESD 107. panta 3. punkta d) apakšpunktā paredzēts, ka par saderīgu ar iekšējo tirgu var uzskatīt tādu atbalstu, kas veicina kultūru un kultūras mantojuma saglabāšanu, ja tāds atbalsts neiespaido tirdzniecības apstākļus un konkurenci Savienībā tiktāl, ka tas ir pretrunā kopīgām interesēm.

² COM(2007) 242 galīgā redakcija un Padomes 2007. gada 16. novembra Rezolūcija par Eiropas kultūras plānu.

³ ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/european-coop_en.htm.

par Eiropu”⁴: “Eiropai kā politiskai struktūrai jāatzīst [...] kultūras mantojuma vērtība. [...] Kultūras mantojums liecina par to, ko nozīmē būt eiropietim dažādos laikos. Tas ir spēcīgs instruments, kas rada piederības sajūtu Eiropas iedzīvotāju vidū”.

Valsts pienākumi nav pretrunā ES pasākumiem — mantojums vienmēr ir gan vietēja, gan eiropiska rakstura. Tas ir kaldināts laika gaitā, un arī sniedzas pāri robežām un kopienām. Mantojums radīts no vietējiem stāstiem, kuri *kopā* veido Eiropas vēsturi.

Šajā paziņojumā ietverta informācija, kas iegūta vairāku gadu ilgās diskusijās ar ES prezidentūrām un iesaistītajām personām⁵. Tā ir atbilde uz Padomes šāgada uzaicinājumu Komisijai “mēģināt izanalizēt kultūras mantojuma sociālo un ekonomisko ietekmi Eiropas Savienībā un palīdzēt izstrādāt stratēģisku pieeju”⁶. Paziņojumā izvērtēta pieejamā informācija par kultūras mantojuma ekonomisko un sociālo ietekmi un plānoti pierādījumu bāzes uzlabojumi (1.2. iedaļa), kā arī izskatītas problēmas un iespējas mantojuma jomā (1.3. iedaļa).

Saskaņā ar Eiropas darba kārtības kultūrai mērķiem šajā paziņojumā izklāstīta ES pieeja kultūras mantojumam dažādās politikas jomās (2. nodaļa). Tajā arī paredzēti rīki, kas pieejami ES līmenī un papildina valstu un reģionālās programmas, lai palīdzētu aizsargāt un veicināt šā mantojuma neizdošo sabiedrisko nozīmību (2.1. iedaļa), stiprinātu ieguldījumu ekonomikas izaugsmē un darbavieta radīšanā (2.2. iedaļa) un pilnveidotu potenciālu ES publiskajā diplomātijā (2.3. iedaļa).

Visbeidzot, paziņojumā raksturoti pieejamie pasākumi politiskās sadarbības stiprināšanai dažādos līmeņos un projektu izstrādei, lai atbalstītu jaunos mantojuma pārvaldības modeļus (3. un 4. nodaļa).

Vispārējais mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm un iesaistītajām personām nodrošināt vislielāko atbalstu mantojumam, kāds vien iespējams, izmantojot ES instrumentus, veicināt ciešāk integrētu pieeju valsts un ES līmenī un galu galā — padarīt Eiropu par laboratoriju inovācijām, kas pamatojas uz kultūras mantojumu⁷.

1.2. Nenovērtētais ieguldījums ekonomikas izaugsmē un sociālajā kohēzijā

Mantojumam ir vairāki aspekti — kultūras, fiziskais, digitālais, vides, humānais un sociālais. Tā vērtība — gan neizdošā, gan ekonomiskā — ir atkarīga no šiem dažādajiem aspektiem un ar tiem saistīto pakalpojumu plūsmas. Mantojuma ekonomiskā vērtība nesen ir nonākusi pētnieku redzeslokā⁸, taču ir pieejamas tikai daļējas aplēses par tās lielumu.

Jo īpaši trūkst ES līmeņa datu, taču nozares un valsts līmeņa pētījumi liecina, ka mantojuma nozare nodrošina būtisku pienesumu ekonomikai. Kā apgalvo Eiropas Būvniecības nozares federācija, 2013. gadā renovācija un uzturēšana veidoja 27,5 % no Eiropas būvniecības

⁴ http://ec.europa.eu/debate-future-europe/new-narrative/pdf/declaration_lv.pdf.

⁵ Šā paziņojuma sagatavošanu veicināja darbs, kuru secīgā ES prezidentūru vadībā veica Pārdomu grupa “ES un kultūras mantojums”, sākot ar Briges deklarāciju 2010. gada Beļģijas prezidentūras laikā (www.culture-dev.eu/pdf/fr/DeclarationofBrugesEN.pdf) un turpinot ar 2013. gada Lietuvas un 2014. gada Grieķijas prezidentūru. Būtisks atbalsts tika saņemts arī no Eiropas Kultūras mantojuma vadītāju foruma un Eiropas Kultūras mantojuma juridiskā foruma, kā arī Eiropas Kultūras mantojuma alianses 3.3.

⁶ Padomes secinājumi par kultūras mantojumu kā stratēģisku resursu ilgtspējīgai Eiropai, pieņemti 2014. gada 2. maijā:

⁷ ec.europa.eu/culture/policy/culture-policies/cultural-heritage_en.htm.

⁸ www.eenc.info/news/the-social-and-economic-value-of-cultural-heritage-literature-review.

nozares vērtības⁹. Francijā 2011. gadā mantojums radīja EUR 8,1 miljardu lielus ieņēmumus¹⁰, bet pētījumi Apvienotajā Karalistē liecina, ka vēsturiskā vide spēj piedāvāt augstu investīciju rentabilitāti — katra ieguldītā mārciņa desmit gadu laikā rada papildu saimniecisko darbību vērtībā līdz GBP 1,60¹¹.

Mantojuma ietekme izplatās arī citās ekonomikas jomās. Piemēram, tiek lēsts, ka tūrisms papildina ES IKP par EUR 415 miljardiem¹², un 3,4 miljoni tūrisma uzņēmumu nodrošina 15,2 miljonus darbavietu¹³ — daudzas no tām ir tieši vai netieši saistītas ar kultūras mantojumu. 27 % ES ceļotāju apgalvo, ka kultūras mantojums ir galvenais apstāklis, izvēloties ceļojuma galamērķi. 2013. gadā 52 % ES iedzīvotāju apmeklēja vismaz vienu vēstures pieminekli vai vēsturisku vietu un 37 % — muzeju vai galeriju savā valstī, bet 19 % apmeklēja vēstures pieminekļus vai vēsturiskas vietas citās ES valstīs¹⁴. Tādējādi mantojums var sekmēt pilsētu un reģionu zīmolu veidošanu, piesaistot talantus un tūristus.

Tehnoloģijas pievieno ekonomisko vērtību mantojuma nozarē — digitālu kultūras materiālu var izmantot apmeklētāju pieredzes paplašināšanai, izglītojoša satura izstrādei, dokumentēšanai, tūrisma lietojumprogrammām un spēlēm.

Mantojumam ir liels potenciāls sociālās kohēzijas un integrācijas veicināšanai, atjaunojot novārtā atstātās teritorijas, radot vietēja līmeņa darbavietas un sekmējot kopīgu izpratni un kopības izjūtu. Šī nozare nodrošina būtiskas izglītošanās un brīvprātīgo darba iespējas¹⁵ gan jauniešiem, gan gados vecākiem cilvēkiem un sekmē dialogu starp dažādām kultūrām un paaudzēm.

Tomēr, lai paplašinātu izpratni par mantojuma pašreizējo un potenciālo nozīmi politikas izstrādē, ir svarīgi uzlabot sistemātisku datu ieguvu par tā ekonomisko un sociālo ietekmi. To palīdzēs veicināt projekts **“Kultūras mantojuma nozīme Eiropai — ceļā uz Eiropas indeksu kultūras mantojuma novērtēšanai”**, ko finansē ES Kultūras programma un kas tika uzsākts 2013. gadā. Šajā projektā tiks apkopoti un analizēti esošie pētījumi un dati no visas ES par kultūras mantojuma ietekmi uz sabiedrību un ekonomiku. Paredzams, ka rezultāti būs pieejami 2015. gada vidū. Attiecībā uz vispārīgākiem kultūras datiem *Eurostat* ir sācis izstrādāt regulāras Eiropas statistikas kopumu, kura rezultāti arī ir gaidāmi 2015. gadā.

1.3. Nozare pārveidojumu procesā — mantojums kā sociālo inovāciju avots viedai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei

Saskare ar problēmām...

Mantojuma nozare atrodas krustcelēs.

Valsts finansējums sarūk, tāpat kā līdzdalība tradicionālajos kultūras pasākumos¹⁶.

⁹ www.fiec.eu/en/library-619/key-figures.aspx.

¹⁰ www.economie.gouv.fr/files/03-rapport-igf-igac-culture-economie.pdf.

¹¹ hc.english-heritage.org.uk/content/pub/HC-Eng-2010.

¹² www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/european_union2014.pdf; ECB standarta maiņas kurss ASV dolāram pret eiro 2013. gadā bija 1,3281.

¹³ epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Tourism_industries_-_economic_analysis.

¹⁴ *EUROBAROMETER* aptauja par eiropiešu attieksmi pret tūrisma ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_328_en.pdf *EUROBAROMETER*.

¹⁵

www.europanostra.org/UPLOADS/FILS/Amsterdam_declaration_as%20adopted%20by%20GA_11062_011.pdf.

¹⁶ *EUROBAROMETER* 2013. gada Īpašais ziņojums Nr. 399 par kultūras pieejamību un līdzdalību: ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf.

Urbanizācija, globalizācija un tehnoloģiskās pārmaiņas dažādo potenciālās mērķauditorijas.

Liels tūristu pieplūdums ir nūja ar diviem galiem — lielāki ieņēmumi, taču arī lielāks spiediens uz vidi un kultūras objektiem.

Kultūras satura digitalizācija un pieejamība tiešsaistē pārveido tradicionālos modeļus, izmaina vērtību ķēdes un pieprasa jaunu pieeju mūsu kultūras un mākslas mantojumam.

Kultūras artefaktu tirdzniecība joprojām ir smaga problēma, kas praktiski jārisina Eiropas un starptautiskā līmenī.

Globālā sasilšana un klimata pārmaiņas, jo īpaši jūras līmeņa celšanās un biežāka ekstremālu laikapstākļu iestāšanās, var apdraudēt kultūras mantojumu.

Arī šīs problēmas ir jārisina, lai varētu nodrošināt Eiropas kultūras mantojuma ilgtspējību.

Mantojuma nozarei ir jāpielāgojas arī jauniem pārvaldības un uzņēmējdarbības modeļiem un jāizkopj jaunas profesionālās prasmes, sadarbojoties ar iestādēm nevis vienreizējos izolētos pasākumos, bet gan novērtējot un saglabājot kultūras mantojumu plašāku ilgtermiņa attīstības plānu ietvaros. Papildus jāizpēta arī iespējas iesaistīt privātus partnerus, veidojot publiskās un privātās partnerības.

Protams, kultūras mantojumu ietekmē daudzi valsts politikas virzieni, un arī mantojums dažādos veidos ietekmē citas politikas jomas. Tādēļ ir nepieciešama vairāk integrēta pieeja mantojuma saglabāšanai, veicināšanai un novērtēšanai, lai varētu ņemt vērā tā daudzveidīgo ieguldījumu sabiedrisko un ekonomikas mērķu sasniegšanā, kā arī ietekmi uz citiem valsts politikas virzieniem.

... un iespēju izmantošana

Mantojuma nozare jau pašlaik “izgudro sevi no jauna”, lai varētu risināt jaunās problēmas.

Mantojuma saglabāšana arvien biežāk tiek saistīta ar visas kultūras ainavas aizsargāšanu un attīstīšanu, nevis tikai ar kādu vienu izolētu objektu, un tā arvien vairāk orientējas uz iedzīvotāju vajadzībām. Vecās pieejas tiecās aizsargāt mantojumu, izolējot to no ikdienas dzīves. Jaunās pieejas cenšas to pilnībā iekļaut vietējā sabiedrībā. Objektiem tiek piešķirta otra dzīvība un jauna nozīme, kas atbilst mūsdienīgām vajadzībām un prasībām.

Digitalizācija un pieejamība tiešsaistē nodrošina agrāk nebijušus iesaistes veidus un paver jaunas ieņēmumu plūsmas. E-mācību rīki veicina kultūras satura plašāku pieejamību mājās, skolās un universitātēs un ļauj cilvēkiem radīt, atkārtoti izmantot un pievienot jaunu vērtību saturam, paaugstinot kultūras kolekciju vērtību.

Tā kā mantojuma objekti kļūst publiski pieejami un rada savu sociālo un vides kapitālu, pilsētas un reģioni, kuros tie atrodas, kļūst par saimnieciskās darbības dzinējspēkiem, zināšanu centriem, radošās darbības un kultūras koordinācijas centriem, kopienu mijiedarbības un sociālās integrācijas vietām — īsumā, tie nodrošina inovācijas un sekmē viedu, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi saskaņā ar stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem.

Arī muzeji un arhīvi attīstās, cita starpā veidojot digitālas kolekcijas, savienojot tās atklātos tīklos un padarot plašāk pieejamas iedzīvotājiem (tomēr digitalizētā mantojuma īpatsvars, kas pieejams tiešsaistē, joprojām ir neliels, jo trūkst līdzekļu digitalizācijai un mazākā mērā — arī autortiesību iegādei¹⁷).

Muzeji arvien vairāk orientējas uz sabiedrību, izmantojot cilvēkus un vēsturi, piemēram, piedāvājot uz mantojumu balstītus stāstus, kas ieauž kopienas locekļu personiskos likteņus

¹⁷ www.enumerate.eu/fileadmin/ENUMERATE/documents/ENUMERATE-Digitisation-Survey-2014.pdf.

plašāku vēsturisko notikumu interpretācijā. Muzeji novieto skatītājus aci pret aci ar kolekcijām, šo cilvēku darbības centrā, nevairās no jutīgu un smagu jautājumu izpēti un pievēršas mūsdienīgiem tematiem, kas uzrunā visdažādākās mērķauditorijas.

Vēsturiskās lielpilsētas, mazpilsētas un ciemi saskaras ar vissarežģītākajām problēmām attiecībā uz Eiropas identitātes materiāla saglabāšanu, vienlaikus nodrošinot ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību. Taču tie arī apliecina, ka mantojuma gudra pārvaldība var būt sekmīga un ilgtspējīga, piemēram, energoefektīvi ekspluatējot vēsturiskās ēkas un veicinot videi nekaitīgāku transportu un kultūras tūrismu. Pateicoties pilsētvides un dabas vides pievilcībai, mantojuma objektos bieži vien darbojas kultūras un radošo nozaru centri. Liela daļa Eiropas kultūras mantojuma atrodas arī lauku apgabalos un attālos reģionos, kas bieži vien ir cieši saistīti ar dabas vidi; tajos uz sabiedrību orientētas pārvaldības novatoriski veidi spēj būtiski uzlabot mantojuma ekonomisko un sociālo potenciālu.

2. CEĻĀ UZ INTEGRĒTU PIEEJU KULTŪRAS MANTOJUMAM

Kultūras mantojums ir Eiropas darba kārtības kultūrai centrālais jautājums, kas būtiski veicina visus trīs tās mērķus:

- *kultūras daudzveidības veicināšana un starpkultūru dialogs* — mantojums ir galvenais komponents tā nezūdošās sabiedriskās vērtības dēļ;
- *kultūras kā jaunrades katalizatora veicināšana* — mantojums to sekmē ar savu tiešo un netiešo ekonomisko potenciālu, tostarp spēju būt mūsu kultūras un radošo nozaru pamatā un iedvesmot radītājus un domātājus;
- *kultūras kā Eiropas Savienības ārējo attiecību būtiska elementa veicināšana* — Eiropas kompetence kultūras mantojuma jomā ir plaši atzīta starptautiskā mērogā.

Kaut arī kultūras mantojuma uzturēšanas, atjaunošanas, pieejamības un izmantošanas politika ir galvenokārt valstu un vietēja rakstura pienākums, kultūras mantojums ir tieši saistīts arī ar vairākiem ES politikas virzieniem, tostarp kultūras, vides, pētniecības un inovāciju, izglītības, reģionālās politikas un muitas sadarbības jomā.

Eiropas darba kārtības kultūrai atbalstam ir izstrādāta jauna ES instrumentu paaudze — sākot no pamatprogrammām “Radošā Eiropa” un “Apvārsnis 2020”, un tās ir labāk jāiepazīst un jāizmanto. ES atbalsta būtiskus kopīgos saglabāšanas darbus (piemēram, Partenonā un Pompeju izrakumus)¹⁸, finansē visprogresīvāko pētniecību un piedalās jaunu, daudz atklātāku Eiropas mantojuma interpretāciju izstrādē; tā arī sekmē informētību, piešķirot godalgas un atbalstot citas iniciatīvas, bieži vien sadarbībā ar pilsonisko sabiedrību.

Lai stiprinātu Eiropas pozīcijas kultūras mantojuma saglabāšanas, atjaunošanas un novērtēšanas jomā, ir nepieciešams:

- sekmēt mantojuma nozares modernizāciju, paaugstinot informētību un iesaistot jaunas mērķauditorijas;
- izmantot stratēģisku pieeju pētniecībai un inovācijām, zināšanu kopīgai lietošanai un pareizai specializācijai;
- izmantot digitalizācijas dotās iespējas, sasniegt jaunas mērķauditorijas un jo īpaši iesaistīt jaunpieņēmus;

¹⁸ Eiropas Investīciju banka sadarbībā ar *Europa Nostra* atbalsta arī septiņu visvairāk apdraudēto Eiropas objektu aizsardzību, atlasī veicot katru gadu: www.europanostra.org/7-most-endangered.

- apzināt nepieciešamās prasmes un uzlabot mantojuma speciālistu apmācību; un
- turpināt izstrādāt vairāk iesaistošus interpretācijas un pārvaldības modeļus, kas ir piemērotāki mūsdienu Eiropai, plašāk iesaistot privāto sektoru un pilsonisko sabiedrību.

Minēto mērķu sasniegšanai Eiropas mantojuma nozarei ir vajadzīgas plašākas iespējas veidot lielākus tīklus un organizēt salīdzinošo apmācību dalībvalstīs un starp tām.

2.1. **Kultūras mantojuma nezūdošās sabiedriskās vērtības atbalstīšana, lai veicinātu kultūras daudzveidību un starpkultūru dialogu**

Pētniecība un inovācijas

Resursu apvienošana, lai varētu izmantot jaunākās tehnoloģijas un veicināt jaunas zinātniskās metodes, var būtiski uzlabot kultūras mantojuma izpratni, saglabāšanu un izplatīšanu. ES ilgu laiku ir atbalstījusi kultūras mantojuma izpēti savu pētniecības pamatprogrammu ietvaros, veicinot ES izcilību mantojuma izpētē.

Septītās pētniecības un tehnoloģiju attīstības pamatprogrammas ietvaros aptuveni EUR 100 miljoni tika ieguldīti projektos, kas saistīti ar kultūras mantojuma aizsardzības, saglabāšanas un attīstīšanas galvenajiem aspektiem, pievēršoties arī kultūru mijiedarbībai, muzejiem, identitāšu un lingvistiskajai daudzveidībai, kultūrainavām un īpašām pētniecības infrastruktūrām.

Kopīgas plānošanas iniciatīva “Kultūras mantojums un globālās pārmaiņas” ir novatoriska pētnieciskās sadarbības iniciatīva, kuras mērķis ir integrēt un koordinēt valstu pētniecības programmas, lai varētu lietderīgāk un efektīvāk izmantot trūcīgos finanšu līdzekļus, likt lietā sinerģijas un novērst dublēšanos¹⁹.

“Apvārsnis 2020” ir jauna ES pamatprogramma pētniecībai un inovācijām, kuras ietvaros laikā no 2014. līdz 2020. gadam būs pieejami gandrīz EUR 80 miljardi. Tā vēl vairāk nostiprinās ES pozīcijas kultūras mantojuma saglabāšanas, atjaunošanas un novērtēšanas jomā, atbalstot pētnieku sadarbību plašā tematiskajā klāstā. Iespējas veikt ar mantojumu saistītus pētījumus un radīt inovācijas būs pieejamas visos trijos šīs programmas pīlāros — zinātnes izcilība, rūpnieciskā līderība un sabiedrības problēmas. ES atbalstīs visprogresīvāko zinātnisko metožu izmantošanu mantojuma aizsardzībā, vairāk iekļaujošu pagātnes interpretāciju izstrādi un jaunas izplatīšanas un zināšanu kopīgas lietošanas metodes. Eiropas Pētniecības infrastruktūru ceļvedī kā prioritāra ir minēta jaunas Eiropas Digitālo pētījumu infrastruktūras mākslai un humanitārajām zinātnēm (*DARIAH*) izveide²⁰.

Pētnieciskās un inovāciju darbības būs vērstas uz Eiropas kultūras mantojuma tālāknodošanu, identitātes veidošanās mainīgajiem apstākļiem, Eiropas karu dažkārt pretrunīgo mantojumu, Eiropas intelektuālo bāzi un Eiropas kultūras nozīmi pasaulē, kā arī bagātajām Eiropas kolekcijām arhīvos, muzejos un bibliotēkās, pieskaroties arī tehnoloģiskajām iespējām, ko atnesis digitālais laikmets. Turklāt inovācijas un pētījumi tiks saistīti ar stratēģijām, metodoloģiju un rīkiem, kas nepieciešami dinamiskam un ilgtspējīgam kultūras mantojumam Eiropā, reaģējot uz klimata pārmaiņām un dabas radītajiem riskiem un katastrofām. Īpašs uzsvars tiks likts uz konverģējošām tehnoloģijām un starpnozaru pētījumiem un inovācijām, lai izstrādātu metodes, produktus un pakalpojumus kultūras mantojuma nozarē²¹.

¹⁹ www.jpi-culturalheritage.eu/ un www.heritageportal.eu.

²⁰ ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/esfri-strategy_report_and_roadmap.pdf.

²¹ Padomes Lēmums Nr. 2013/743/ES, ar ko izveido īpašo programmu, ar kuru īsteno Pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” (2014.–2020. gads).

Tiks izveidota arī ES Pētniecības un inovāciju politikas sistēma un kultūras mantojuma darba kārtība, pamatojoties uz augsta līmeņa ekspertu grupas darba rezultātiem, kas iegūti, vērtējot novatoriskas un ilgtspējīgas investīcijas un kultūras mantojuma finansēšanu un pārvaldību. Tajā izmantos daudzu ieinteresēto personu pieeju, pievēršoties sabiedrībai un uzņēmējdarbībai, un sniegs politikas atbalstu ES un dalībvalstu līmenī.

Sociālā platforma par domājošu sabiedrību arī pulcinās pētniekus, ieinteresētās personas un politikas izstrādātājus, lai varētu visaptverošā veidā risināt politikas problēmas. Šī platforma palīdzēs Komisijai definēt novatorisku un mērķtiecīgu pētniecības darba kārtību, arī par kultūras mantojumu un kultūras izpausmēm Eiropā²².

Mūsu mantojuma savienošana un plašas pieejamības nodrošināšana digitālajā laikmetā

Mantojuma digitalizācija veicina Eiropas darba kārtību kultūrai, uzlabojot dažāda veida kultūras un valodas izpausmju publisko pieejamību. Kultūras mantojuma digitalizācija, padarot to pieejamu tiešsaistē, un atbalsts tā ekonomiskai izmantošanai ir Eiropas Digitalizācijas programmas centrālie pasākumi. Digitalizācija vairo mantojuma pieejamības iespējas un piesaista mērķauditoriju; vienlaikus digitālie rīki, piemēram, trīsdimensiju skenēšana, var atvieglot fizisko kultūras vērtību saglabāšanu un atjaunošanu.

Kultūras platforma **Europeana** (www.europeana.eu) pašlaik nodrošina piekļuvi vismaz 30 miljoniem kultūras priekšmetu, kas atrodas vairāk nekā 2500 organizāciju rīcībā — Eiropas kultūras iestāžu resursi tagad ir vieglāk izmantojami internetā un daudz plašāk lietojami atkārtoti. **Europeana** palīdz izstrādāt un ieviest standartus un nodrošināt savstarpēju izmantojamību šajā nozarē, kā arī rada iespēju kultūras speciālistiem dalīties ar digitālo kompetenci. Tā ļauj eiropiešiem līdzdarboties savā kultūras mantojumā un papildināt to ar personisko pieredzi, piemēram, saistībā ar tādiem vēsturiskiem pagrieziena notikumiem kā Pirmais pasaules karš.

Tomēr problēmas paliek — digitālu kultūras saturu nepieciešams pareizi pārvaldīt, uzturēt un saglabāt, ir jānodrošina tiešsaistes tiesības, un materiāls ir jāpadara pieejams mašīnlasāmā formātā saskaņā ar vispārpieņemtiem standartiem, ar mazāko pieļaujamo izšķirtspēju, savstarpēju izmantojamību un bagātīgiem metadatiem.

ES līmenī vairākas šādas problēmas risinātas ar **Direktīvu 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu**²³, savukārt **Ieteikumā Nr. 2011/711/ES**²⁴ par kultūras materiālu digitalizāciju, pieejamību tiešsaistē un digitālu saglabāšanu dalībvalstis aicinātas veicināt tiesību informācijas datubāzu pieejamību, savienojot tās Eiropas līmenī (piemēram, **ARROW**), un izstrādāt tiesiskā regulējuma noteikumus, lai pamatotu licencēšanas mehānismus attiecībā uz liela mēroga digitalizāciju un komerciālajā aprītē neesošu darbu pārrobežu pieejamību.

Daudzi ES projekti ir nodrošinājuši retu materiālu pieejamību tiešsaistē. **Projekta Europeana Regia** ietvaros ir digitalizēts vairāk nekā 1000 retu un dārgu manuskriptu no viduslaikiem un renesanses. Citi projekti, piemēram, **Europeana Creative** un **Europeana Space**, pievēršas digitālā kultūras materiāla iespējamai radošai atkalizmantošanai.

²² ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/2102-reflective-9-2014.html.

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu.

²⁴ Komisijas Ieteikums Nr. 2011/711/ES par kultūras materiālu digitalizāciju, pieejamību tiešsaistē un digitālu saglabāšanu.

ES ir atzinusi filmas par būtisku Eiropas mantojuma sastāvdaļu; tādēļ Eiropas Parlaments un Padome iesaka dalībvalstīm sistemātiski vākt, saglabāt un atjaunot mūsu filmu mantojumu un veicināt tā izmantošanu kultūrā un izglītībā²⁵. Komisija uzrauga šo ieteikumu²⁶ īstenošanu un atvieglo labās prakses apmaiņu Kino ekspertu grupas Filmu mantojuma apakšgrupas²⁷ ietvaros. Filmu mantojums ir arī jaunā Komisijas paziņojuma centrā — “Eiropas kino digitālajā laikmetā: kultūru daudzveidības un konkurētspējas sasaiste”²⁸.

Sadarbības veicināšana, informēšana, izcilības atalgošana un ES pamatiniciatīvu un atcerēšanās veicināšana

Pamatojoties uz iepriekšējo ES Kultūras programmu, jaunā programma **Radošā Eiropa** atbalstīs pārrobežu sadarbību, lai veicinātu mantojuma nozares modernizāciju. Tā arī uzlabos pilsoniskās sabiedrības spēju darboties pāri valstu robežām, atbalstot tīklus un platformas. Tā kā mērķauditorijas attīstība ir šīs programmas galvenā prioritāte, mantojuma nozare tiks mudināta eksperimentēt ar jauniem veidiem, kā sasniegt daudzveidīgākas mērķauditorijas, tostarp jauniešus un migrantus.

Eiropas kultūras mantojuma bagātības un centieni tās aizsargāt ir pelnījuši, lai Eiropas iedzīvotāji tos labāk pārzinātu. Lielākoties tā ir valsts un vietējo iestāžu, kā arī mantojuma nozares atbildība, taču arī ES piedalās ar daudzām Eiropas mēroga iniciatīvām.

Katru gadu septembrī 50 valstīs visā Eiropā vairāk nekā 20 miljoni cilvēku izmanto piekļuvi tūkstošiem reti pieejamu objektu un unikālu pasākumu **Eiropas Mantojuma dienu** ietvaros. Šo vietēja rakstura iniciatīvu kopīgi atbalsta Eiropas Komisija un Eiropas Padome.

ES palīdz informēt par mantojumu, piešķirot **Eiropas Savienības Kultūras mantojuma godalgu/ Europa Nostra balvas**, kas apliecina izcilus sasniegumus mantojuma jomā. Līdz šim minētās prestižās balvas ir saņēmuši 387 objekti un projekti.

Eiropas Kultūras kapitāli (ECOC) ir vēl viena kultūras pamatiniciatīva, kas liecina par potenciāli lielu sociālo un ekonomisko atdevi, kas rodas, investējot mantojumā. Vairāki ECOC novērtējumi liecina par atdevi līdz astoņiem eiro par katru iztērēto eiro. ECOC nosaukums arī var radīt ievērojamu sociālo un ekonomisko mantojumu, jo īpaši iekļaujot to ilglaicīgā kultūras un radošo spēju attīstības stratēģijā (kā Esenē, Lillē un Dženovā).

ES darbība īpaši tiek koncentrēta uz atmiņu saglabāšanu par būtiskiem notikumiem Eiropas integrācijas vēsturē, un jo īpaši uz tiem traģiskajiem notikumiem — piemēram, saistībā ar pasaules kariem —, kas sniedzas pāri atsevišķu Eiropas valstu vēstures ietvariem. Iedibināta vispirms starpvaldību līmenī, **Eiropas Mantojuma zīme** izceļ tos mantojuma objektus, kuri apliecina un simbolizē Eiropas integrāciju, ideālus un vēsturi. Pašlaik tā ir pilntiesīga ES iniciatīva; pirmoreiz šī zīme tika piešķirta 2014. gada aprīlī.

Eiropas piemiņas pasākumi programmas **“Eiropa iedzīvotājiem”** ietvaros cenšas rosināt pārdomas par totalitāro režīmu rašanās cēloņiem mūsdienu Eiropas vēsturē. Šie pasākumi attiecas arī uz citiem noteicošiem momentiem un atskaites punktiem jaunākajā Eiropas vēsturē. To mērķis ir veicināt iecietību, savstarpēju izpratni, starpkultūru dialogu un samierināšanu, lai tādējādi varētu atstāt mierā pagātņi un būvēt nākotni.

²⁵ Ieteikums Nr. 2005/865/EK par filmu mantojumu un ar to saistīto industriālo darbību konkurētspēju.

²⁶ 2008., 2010. un 2012. gada ziņojumi ir pieejami: ec.europa.eu/digital-agenda/en/protection-film-heritage.

²⁷ ec.europa.eu/digital-agenda/en/cinema-expert-group-subgroup-film-heritage.

²⁸ ec.europa.eu/culture/library/reports/com272_en.pdf.

2.2. Jaunrades un izaugsmes katalizators — ES kultūras mantojuma ekonomiskā potenciāla plašāka izmantošana

Kultūras mantojuma potenciāla izmantošana vietējai un reģionālai attīstībai

ES kohēzijas un lauku attīstības politikas virzieni var noderēt kultūras mantojuma atjaunošanas veicināšanai, kultūras un radošo nozaru atbalstam un kultūras speciālistu apmācības un kvalifikācijas celšanas finansēšanai.

Kultūras mantojuma saglabāšanu, veicināšanu un pārvaldīšanu pašlaik būtiski atbalsta **ES strukturālie un investīciju fondi (ESIF)**. Eiropas Reģionālās attīstības fonds 2007.–2013. gadā piešķīra EUR 3,2 miljardus kultūras mantojuma aizsardzībai un saglabāšanai, EUR 2,2 miljardus — kultūras infrastruktūras attīstīšanai un EUR 553 miljonus — kultūras pakalpojumiem, kuri nāca par labu arī kultūras mantojumam.

ESIF investīcijas mantojumā 2014.–2020. gadā joprojām būs pieejamas, ievērojot noteiktus nosacījumus, kā tiešais finansējums un arī kā investīcijas pilsētu reģenerācijā, ilgtspējīgā attīstībā un atbalstā maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU).

Eiropas Reģionālās attīstības fonda piešķirtajām investīcijām kultūrā un mantojumā ir jāiekļaujas integrētas un ilgtspējīgas ekonomikas attīstības stratēģijās. Tās var attiekties uz plašu pasākumu klāstu valsts, bezpeļņas un privātajā sektorā (jo īpaši MVU), papildinot investīcijas, kas tieši sekmē fonda mērķu un investēšanas prioritāšu sasniegšanu. Investīcijām neliela mēroga kultūras infrastruktūrā teritoriālās stratēģijas ietvaros būtu jāveicina iekšējā potenciāla attīstība un atbalsts sociālajai integrācijai un dzīves kvalitātei, jo īpaši marginalizētajās kopienās, uzlabojot to piekļuvi kultūras un atpūtas pakalpojumiem pilsētu un lauku vidē.

Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai turpinās sniegt atbalstu lauku kultūras mantojuma saglabāšanai un atjaunināšanai (no šā atbalsta EUR 1,2 miljardi tika ieguldīti laikā no 2007. līdz 2013. gadam), un **Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds** finansēs kopienu attīstības projektus, kuri veicina kultūras mantojumu — tostarp jūrniecības kultūras mantojumu — zivsaimniecības apgabalos.

Turklāt 2014.–2020. gada plānošanas periodā pilsētu reģenerācijas projekti, tostarp attiecībā uz mantojuma un kultūras objektiem, turpinās izmantot finanšu inženierijas mehānismus (t. i., kapitāla aizdevumus vai galvojumus). Jauna programma “Finanšu instrumenti — Tehnisko konsultāciju platforma” (*FI-TAP*) — tiek veidota, lai aizstātu politikas iniciatīvu *JESSICA* (Eiropas apvienotais atbalsts ilgtspējīgiem ieguldījumiem pilsētu teritorijās), kuru Eiropas Komisija bija izstrādājusi kopā ar Eiropas Investīciju banku un sadarbībā ar Eiropas Padomes Attīstības banku.

Tūrisma veicināšana Eiropas kultūras un rūpnieciskā mantojuma objektos

Komisija veicina ilgtspējīga, atbildīga un augstas kvalitātes tūrisma attīstību, tostarp produktus, kas saistīti ar kultūras un rūpniecisko mantojumu. Papildus atbalstam, kas tiek sniegts Eiropas Padomes kultūras maršrutu programmai, ES piešķir subsīdijas tādu Eiropas kultūras maršrutu izveidei vai uzlabošanai, kas šķērso vairākas valstis un apvieno tās vienotā stāstā, piemēram, “ES debesu maršruts”, kura mērķis ir iekļaut Eiropu pasaules mēroga astrotūrisma maršrutā, vai “Eiropas atbrīvošanas maršruts”, kas pievēršas 1944.–1945. gada notikumiem. Šie maršruti bieži vien sasaista kopā mazāk zināmus galamērķus, tādējādi veicinot tūrisma piedāvājuma dažādošanu un samazinot spiedienu uz citām vietām.

Eiropas bagātīgais zemūdens kultūras mantojums — kuģu vraki un arheoloģiskie objekti, kurus gremdē jūras līmeņa celšanās — lielākoties ir apslēpts skatienam, un to apdraud pieaugoša cilvēku darbošanās jūrā, bet ekonomiskais potenciāls paliek neizmantots. Komisija ir izstrādājusi plānus, kā darīt pieejamas šo objektu kartes, aizsargāt tos, nodrošinot iekļaušanu telpiskajos plānos, un izmantot to potenciālu, piesaistot piekrastes tūrisma nozari un nodrošinot mazāk nedrošas nodarbinātības iespējas²⁹.

Agrāko prasmju atdzīvināšana un jaunu prasmju izkopšana

Galvenā problēma, ar ko saskaras mantojuma nozare, ir tradicionālo prasmju un amatu pakāpeniska izzušana. Demogrāfiskās tendences pasliktina šo situāciju, tādēļ drīzumā var pietrūkt kvalificētu darbinieku. Jaunākām prasmēm — piemēram, informācijas tehnoloģiju jomā — ir stabils pieprasījums, taču bieži vien nepietiekams piedāvājums.

Nepieciešams pastiprināt ar mantojumu saistīto profesiju pievilcību un radīt vairāk iespēju tālākizglītībai, piemēram, izmantojot iespējas, ko piedāvā **Eiropas Sociālais fonds**.

Pamatojoties uz Mūžizglītības programmas sasniegumiem, **programma Erasmus+** nodrošinās papildu iespējas mācību mobilitātei un novērsīs nepilnības kvalifikācijas jomā, atbalstot pārnacionālas partnerības starp uzņēmumiem, augstākās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības iestādēm. Zināšanu alianses (augstākās izglītības iestādēm) un Nozaru kvalifikācijas alianses (profesionālās izglītības un apmācības iestādēm) var palīdzēt izstrādāt un īstenot mācību plānus, kas atbilst dažādu nozaru jaunajām vajadzībām un ciešāk sasaista tās ar darba tirgu. Kultūras mantojuma nozarei ir visas iespējas izmantot šo iniciatīvu sniegtās priekšrocības.

Uzsāktais darbs, veidojot ar mantojumu saistītus profesionālos profilus **Eiropas prasmju, kompetenču un profesiju klasifikācijas (ESCO)** ietvaros, uzlabos arī kvalifikācijas pārredzamību un atvieglos specializēto darbinieku pārrobežu mobilitāti.

2.3. Kultūras mantojums ES ārējās attiecībās

Kultūra ir liela Eiropas publiskās diplomātijas bagātība — mēs lietojam kultūras vērtības un finansēšanas programmas kopīgi ar partneriem, bruģējot ceļu ciešākām saitēm starp fiziskām personām un organizācijām.

ES un tās dalībvalstis piedalās daudzpusējos forumos un darbojas organizācijās, kas pievēršas kultūras mantojuma politikas virzieniem, piemēram, **Eiropas Padomē**³⁰ un **UNESCO**³¹, kā arī veido divpusējus dialogus ar trešām valstīm un reģioniem, kuros mantojumam ir liela nozīme.

ES ārējā politikā ir arvien labāka informētība par riskiem, kas rodas mantojumam, un par ieguvumiem, ko nodrošina pareizi izstrādāta un īstenota mantojuma politika, lai varētu veicināt ilgtspējīgu attīstību, izaugsmi par labu nabadzīgajiem un mierīgas attiecības.

²⁹ COM(2014) 254 — par inovāciju jūras nozaru ekonomikā; COM(2013) 133 — par jūras telpisko plānošanu.

³⁰ Eiropas Padomes 2011. gada Pamatkonvencija par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai (Faro konvencija) radoši sasaista Eiropas kopīgo mantojumu ar cilvēktiesībām un pamatbrīvībām. Tajā ir iekļauta arī mantojuma definīcija, kas radījusi lielu ietekmi.

³¹ Handžou deklarācija, kas pieņemta UNESCO Starptautiskajā kongresā “Kultūra: ilgtspējīgas attīstības atslēga” (2013. gada 15.–17. maijs), aicina pilnībā integrēt kultūru ilgtspējīgas attīstības stratēģijās visā pasaulē, kā arī nostiprināt valstu politiku un programmas, lai nodrošinātu mantojuma aizsardzību un veicināšanu.

Tas rada iespēju ES darboties ārpus Savienības robežām. Pasaulē pieaug pieprasījums pēc Eiropas ekspertīzes mantojuma jomā³², un daudzas dalībvalstis vēlas dalīties ar tehnoloģisko kompetenci objektu aizsardzībā un palīdzēt partnervalstīm izstrādāt ilgtspējīgas, sabiedriski nozīmīgas stratēģijas.

Materiālā un nemateriālā mantojuma veicināšana un cīņa pret nelikumīgo tirdzniecību ir prioritāra **sadarbībā starp ES un Āfriku**. Ar mantojumu saistīti jautājumi tika izskatīti arī **Āzijas un Eiropas sanāksmē (ASEM)** un **politikas dialogos**, kurus Komisija rīko ar stratēģiskajiem partneriem, piemēram, Ķīnu, Indiju, Brazīliju un Eiropas kaimiņattiecību politikas valstīm. **Vidusjūras reģionā**³³ pēdējo trīs gadu laikā ES attīstības palīdzība mantojuma nozarē pārsniedza EUR 70 miljonus. Dienvidaustrumeiropā Eiropas Padome un Eiropas Komisija kopīgi īstenoja **Lubļanas procesu**³⁴, pamatojoties uz pieņēmumu, ka mantojuma programmas veicina stabilitāti un demokrātiskas, miermīlīgas un brīvas pilsoniskās sabiedrības attīstību. Mantojuma pārvaldība bija arī viena no prioritātēm **Kijevas iniciatīvai**³⁵, kurā iesaistījās Austrumu partnerības valstis.

Turpmāk ES attīstības politikā, ņemot vērā 2011. gada *Darba kārtību pārmaiņām*, mantojuma pasākumi tiks vērtēti, pamatojoties uz to, kā tie īsteno attīstības prioritātes, piemēram, pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanos vietējā pārvaldē, konfliktu risināšanu un cilvēktiesību veicināšanu.

3. TURPMĀKAIS CEĻŠ — POLITIKAS SADARBĪBAS NOSTIPRINĀŠANA VISOS LĪMEŅOS

Sadarbība ES līmenī var nodrošināt un nodrošina būtisku ieguldījumu mantojuma politikā un pārvaldībā valsts un vietējā līmenī, pamatojoties uz LESD 167. pantu (“pievērsot uzmanību kopīgajam kultūras mantojumam”) un veidojot daudzslāņainu sistēmu ar daudziem dalībniekiem.

Likumdošanas pasākumi ES kompetences jomās jau ir veikti; piemēram, **Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīva (Direktīva 2014/52/ES)**, kuras nesenie grozījumi pastiprina prasību dalībvalstīm novērtēt vairāku valsts un privāto projektu ietekmi uz materiālajām vērtībām un kultūras mantojumu. Turklāt saistībā ar Valsts atbalsta modernizācijas programmu atbalsts kultūrai un mantojuma saglabāšanai kā jauna atbalsta kategorija ir iekļauts jaunajā **Vispārīgajā grupu atbrīvojuma regulā (GBER)**³⁶. *GBER* būtiski paplašina dalībvalstu iespējas piešķirt “labu atbalstu” uzņēmumiem bez iepriekšēja Komisijas izvērtējuma, un tas attiecas gan uz investīcijām, gan atbalstu darbībai.

Nākamais Padomes **Darba plāns kultūrai**, kas sāksies 2015. gadā, nodrošina iespēju pastiprināt dalībvalstu sadarbību, izmantojot **atvērto koordinācijas metodi (OMC)**. ES kultūras ministri nesen vienojās³⁷, ka turpmākajā *OMC* darbā mantojums būs prioritāra joma. Būtiskie jautājumi šajā jomā ir arī pierādījumu bāzes uzlabošana politikas virzieniem, inovācijas mantojuma pārvaldībā un strukturālo fondu un citu ES programmu vislabākā

³² Piemēram, sadarbība kultūras priekšmetu nelikumīgās tirdzniecības apkarošanā un valsts arhīvu aizsardzībā tika nepārprotami norādīta Ceturtās ES un Āfrikas sanāksmes augstākajā līmenī Noslēguma deklarācijā 2014. gada 2.–3. aprīlī.

³³ www.euromedheritage.net/.

³⁴ ec.europa.eu/culture/documents/ce_precatalogue_ljubljana_e.pdf.

³⁵ www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/Kyiv/default_en.asp.

³⁶ Komisijas Regula (ES) Nr. 651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu.

³⁷ Padomes secinājumi par kultūras mantojumu kā stratēģisku resursu ilgtspējīgai Eiropai, 2014. gada 21. maijs.

izmantošana. Mantojums tiks izskatīts arī Komisijas **strukturētajā dialogā ar pilsonisko sabiedrību**.

Lai varētu nodrošināt informācijas plūsmu ar dalībvalstīm un pilsonisko sabiedrību un pastiprināt saskares punktus starp valsts un ES politikas virzieniem, Komisija cenšas uzlabot piekļuvi informācijai par ES politiku un programmu sniegto atbalstu mantojuma nozarei, īstenojot detalizētu **kartēšanas pasākumu** attiecībā uz visu Komisijas dienestu veiktajiem pasākumiem, publicējot šo informāciju tiešsaistē paralēli šim paziņojumam³⁸ un regulāri to pārskatot un atjauninot.

Pamatojoties uz programmu “Radošā Eiropa”, ir plānots izmēģinājuma projekts, kas veicinās **pilsētu un reģionu salīdzinošo apmācību**, lai veicinātu labās prakses izplatīšanu kultūras un radošajās nozarēs, tostarp mantojuma jomā. Sadarbībā ar Eiropas Padomi Komisija veicinās arī uz mantojumu balstītu vietēja rakstura attīstību Savienības teritorijā, apzinot jaunus modeļus **pārvaldībai ar daudziem dalībniekiem** un veicot tiešus eksperimentus objektos.

Visbeidzot, mantojums lielā mērā bija uzmanības centrā arī divgadīgajā **Eiropas Kultūras forumā**, un tas tiks vērtēts arī turpmākajās sanāksmēs.

4. SECINĀJUMS

Šajā paziņojumā vērtēts, ko ES var darīt, lai atbalstītu mantojuma nezūdošo vērtību un izmantotu priekšrocības, ko sniedz tā ekonomiskais un sabiedriskais potenciāls. Eiropas pieredze liecina, ka ir iespējams virzīties tālāk, no pašu mantojuma unikalitātes novērtējuma uz ieinteresētību citu mantojumā un tā cienīšanu.

Komisija pašlaik aicina visas ieinteresētās personas kopīgi izpētīt, kā visu līmeņu valsts politiku, tostarp ES līmenī, varētu labāk pārveidot, lai apzinātu Eiropas kultūras mantojuma ilglaicīgo un ilgtspējīgo vērtību un izstrādātu vairāk integrētu pieeju tā saglabāšanai un novērtēšanai.

---

³⁸

ec.europa.eu/culture/policy/culture-policies/cultural-heritage_en.htm.